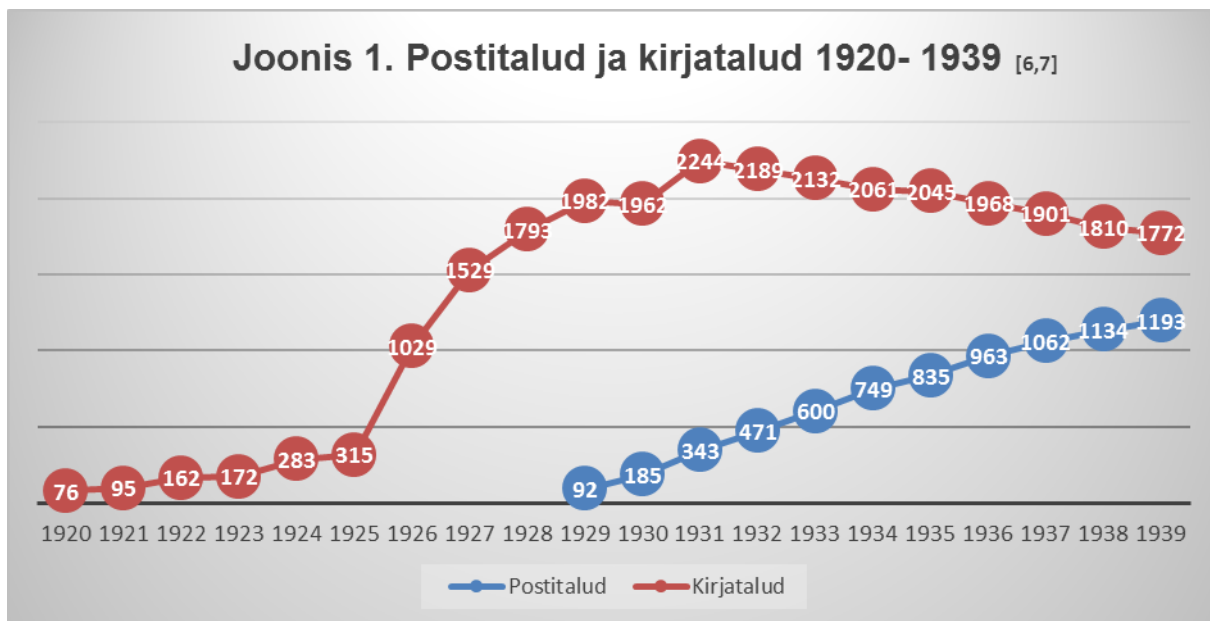

Postitalud 1920-1939.

Kaido Andres

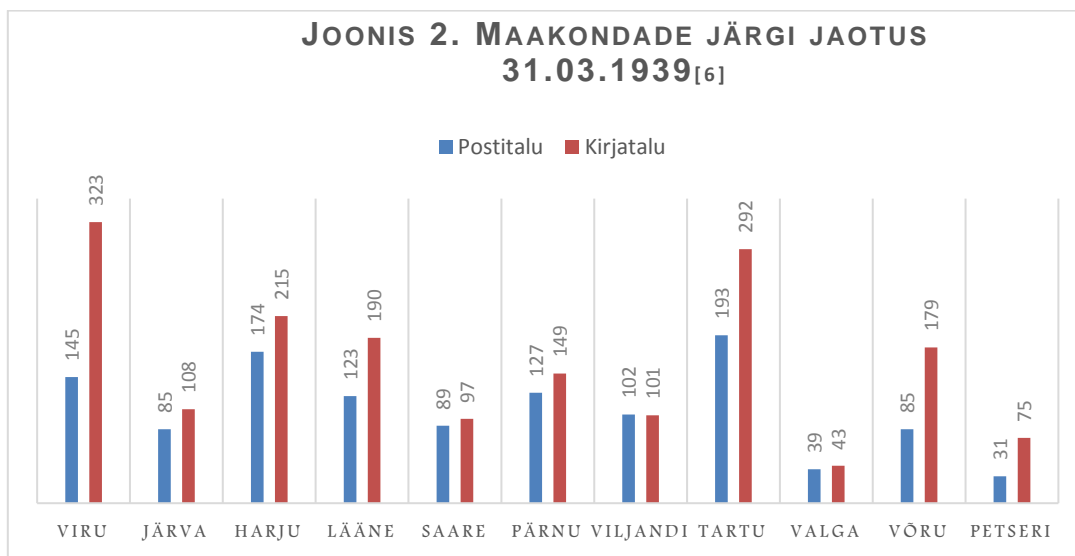
Eesti Vabariigi tekkimise järgset postikorraldust on mitmete uurijate poolt korduvalt ja põhjalikult uuritud. Uurimusi lugedes torkavad silma terminid postitalu ja kirjatalu ning nende suur koguarv 3000 [1,3]. Teisalt on teada, et Eesti Vabariigis loeti 1939 aastal kokku 714 postiasutust [6]. Siit tuleb välja et postitalude näol on meil tegemist väga suure ja olulise postikorraldusliku osaga. Kirjatalu oli postiasutus kus iga elanik sai osta postmarke, saada kätte kirju ja ajalehti. Saaja aadressiks märgitigi posti- või kirjatalu nimi. Üks postitalu asutati umbes 13 km² kohta. Distsants lähima kirjataluga oli ca 2 km.[1]. Kui kirjatalusse paigaldati

telefon, siis see muutus postitaluks [1, 10]. Postitalude normaalseks vahemaaks loeti 4 km. Postitalu pidajale töötasu ei makstud. Esimesed kirjatalud loodi 1920 aastal. Üks nendest oli ka „Adra“ postitalu Soosaare vallas Taganurga külas. Seal avati kirjatalu jaanuaris 1920 [17]. Kirja- ja postitalude areng toimus koos Eesti Vabariigi muutumisega kus arvestati klientide muutuvate vajadustele. Põnev on ära tundmine, et paljud nendest probleemidest on aktuaalsed ka täna. Järsk kirjatalude arvu tõus toimus 1926 aastal (Joonis 1). Sidevõrkude arenedes said võimalikuks ka postitalud.

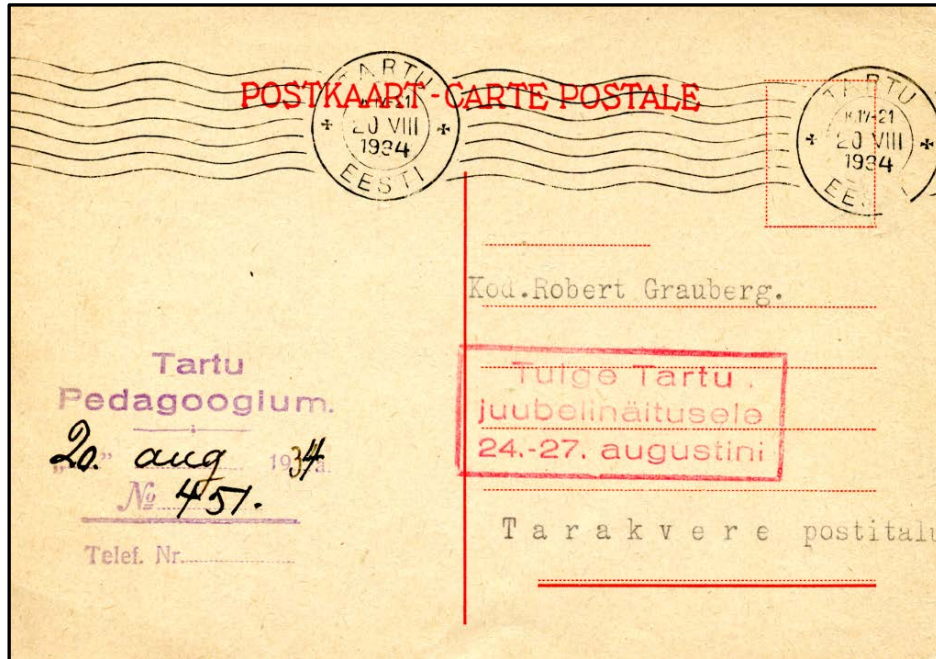
Esimesed postitalud loodi 1929 aastal. Edaspidi näeme et telefonide lisandudes kirjatalude arv püsivalt vähenes. Samas rahva hulgas selline jaotus ei olnud alati üheselt määratav. Terminites valitses segadus. Nii on 1926 aastal Lehtse vallanõukogu otsustanud postitalud varustada postmarkidega ja eraldanud

selleks kuni 8000 marka[14]. Posti vahetus toimus kahel viisil. Valdavalt kasutati bussiliine. Väiksemal osal toimus postivahetus postivagunite vahendusel. Nii moodustas 1934 aastal postivagunite vahendusel posti vahetus 2,2% juhtudest [18]. 1939 aastaks oli posti saatmise võrgustik välja arendatud (Joonis nr. 2).

Korralduslike probleemide hulgas oli läbi aastate Postipeavalitsuse ja vallavalitsuste erinev arusaamine süsteemi toimimisest. Nii on 1932 aastal Tartumaal tekkinud olukord kus 62 vallast vaid 42 on kohalik vallavalitsus andnud postmarkide ostmiseks avantsi.^[15] Püsivalt on probleeme kes peab postitaludesse posti saatmise eest tasuma kas Postipeavalitsus või vald ning kuidas tagada postitaludes postmargi varud.^[11,12,14] Tänapäevale tuttav teema posti hilinemine. Nii on Vasknarva elanikud rahulolematud kuna post jõuab nendeni alles neljandal päeval. Samas kui post Inglismaalt tuleb Eestisse kolme päevaga ^[16]. Küll on muudetud postitalude asukohti, et omnibussiga saaks posti paremini kohale toimetada. Mitmeid kaebusi oli posti

hilinemise tõttu mis sundis süsteemi optimeerima ja uusi kirjatalusid avama^[8,9]. Tuli ette ka kirjatalu nime vahetusi, et korrespondents ei läheks valesse kohta. Nii muudeti Tarvastu valla „Kuressaare“ kirjatalu ümber „Vahimetsa“ kirjataluks. Kuna tuli ette et Tarvastusse adresseeritud kirjad saadeti Saaremaale ^[4]. Sellesse perioodi on ka rohkesti teateid kus kirjataludesse paigaldati telefone ^[10]. 1936 aastal tekkis võimalus postitalus telegramme vastu võtta ^[13]. Kokkuvõttes tuleb tõdeda et selline lahendus tagas maapiirkonnas posti kättesaadavuse ilma et iga saadetis tuli igale inimesele isiklikult tema postkasti toimetada. Piisas kui postitalu ise järele minna.

Tartu Pedagoogikumist 20 august 1934 saadetud postkaart Tarakvere postitalu (Jõgevamaa). Postkaardiga kooli direktor teatab, et käeoleval aastal uusi gümnaasiumi lõpetajaid vastu ei võeta. Pöördujal soovitatakse pöörduda Tallinna Pedagoogikumi.

Eesti Vabariigis rakendati ajavahemikul 01. Jaanuar 1919 kuni 30 November 1940 posti saatmise soodus süsteem. Soodustus laienes riigi- ja kohalikele omavalitsustele, sõjaväele ja kaitseliidule, riigipangale ja äri – ning eriala kodadele. Antud ametiasutused said saata kirju ilma postmargita. Kirjal pidi peal olema saatja aadress. Posti asutus registreeris kirjad ja kuu lõpus väljastas arve postiteenuse eest tasumiseks^[19].

Kasutatud kirjandus

1. Elmar Ojaste. Postiasutused Eestis 1931. Eesti Filatelist 1978:22-23, lk.120
2. Elmar Ojaste. Postiasutused ja postiühendused Eestis 1923. Eesti Filatelist 1979:24-25, lk.171-183
3. Elmar Ojaste Eesti Postitalutus ja postkontorid 1938. Eesti Filatelist 1979:24-25, lk. 184-190.
4. Postimees 1936:346(23.12.1936). „Kuressaare muutub „Vahimetsaks“
5. Postimees 1936:246 (12.09.1936). Eestis 120 postkontorit ja 600 agentuuri.
6. Ajakiri: Eesti Post, Telegraaf, Telefon, Raadio. 1938/39
7. Ajakiri: Eesti Post, Telegraaf, Telefon, Raadio. 1934
8. Postimees 1936:330 (05.12.1936) Kudina postiolusid parandatakse.
9. Postimees 1936:321 (27.11.1936) Kudinal soovitakse paremat postikorraldust.
10. Postimees 1936:97 (09.04.1936) Postitalud saavad telefoni.
11. Postimees 1936:200 (28.06.1936) Postitaludele kirjamarkide muretsemiseks avantsi.
12. Postimees 1936:53 (25.02.1936). Päidla v. nõuab postiveo ümberkorraldamist.
13. Postimees 1936:176 (04.07.1936) Telegrammid viiakse ka maal kätte.
14. Postimees 1925:242 (07.09.1926) Postitalud varustatakse postmarkidega.
15. Postimees 1932:22 (27.01.1932) Tartumaal ei ole kõigis kirjataludes kirjamärke müügil.
16. Postimees 1936:258 (24.09.1936)Post Vasknarva läheb 3 päeva.
17. Postimees 1935:2 (03.01.1935)
18. Posti, Telegraafi, Telefoni ja raadio asutuste ning abiasutuste nimestik. Postivalitsuse väljaanne 1934.
19. Vambola Hurt, Elmar Ojaste: Estonia. Philately & Postal History Handbook. Catalogue. 1986 Sweden, New York. 767